

Д. В. Завертаний

аспірант кафедри економіки та управління

КОНКУРЕНТНЕ СЕРЕДОВИЩЕ РИНКУ АПК УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН

В умовах соціально-економічних перетворень і побудови соціально орієнтованої моделі ринку надважливим завданням постає розвиток конкурентних засад в економіці та вдосконалення існуючого конкурентного середовища. Роль конкуренції з року в рік зростає, адже конкуренція є детермінантою ефективної економічної діяльності та запровадження інновацій. Вона, як осередок сучасних ринкових цінностей, здійснює визначальний регулювальний вплив на існуючу систему господарювання.

Агропромисловий комплекс є не тільки стратегічним базисом національної економіки, а й запорукою продовольчої безпеки держави. Стабільна та ефективна робота підприємств АПК свідчить про становлення конкурентоспроможної аграрної промисловості. Динамічний розвиток АПК обумовлений поточними економічними перетвореннями. Головною системоутворювальною складовою цього процесу є конкурентне середовище, що визначає всю сукупність притаманних ринковій економіці елементів.

У широкому сенсі, конкурентне середовище — це простір життєдіяльності суб'єктів ринкової економіки. При цьому відношення конкуренції є вихідними та проникаючими в усі інші зв'язки [3, с. 66].

У сучасній літературі існує безліч підходів до визначення поняття конкуренції та, зокрема, до визначення конкурентного середовища. Так, М. Клименко та Т. Омеляненко визначають конкурентне середовище як результат і умови взаємодії великої кількості суб'єктів ринку, що формують відповідний рівень економічного суперництва і можливість впливу окремих економічних агентів на загальну ринкову ситуацію [3, с. 68].

М. Филюк у своїх працях висвітлив особливості трансформації конкурентного середовища в сучасних соціально-економічних умовах розвитку [4, с. 237], а С. Черненко розглянув вплив конкурентного середовища на економічну ефективність, визначивши найважливіші чинники неефективності товарних ринків в умовах ринкової трансформації [5, с. 105].

Окрім численних наукових досліджень, удосконалення конкурентного середовища в АПК України постійно відзначається серед пріоритетних завдань державної політики. Між іншим, недостатньо дослідженими залишаються передумови розвитку конкурентного середовища на рівні окремих галузей національної економіки, в тому числі і хлібопекарської промисловості України.

Ключовою умовою виникнення конкурентного середовища, є наявність відносин між учасниками ринку, а не суперництва між ними.

Відповідно до статистичних даних, з 2012 по 2015 р., кількість підприємств АПК скоротилася на 8 %, або на 4 тис. підприємств (таблиця).

Таблиця
Сільськогосподарські підприємства за організаційними формами, од.

Сільськогосподарські підприємства	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.
Господарські товариства	8 235	8 245	7 750	7 721
Приватні підприємства	4 220	4 095	3 772	3 627
Кооперативи	848	809	674	596
Фермерські господарства	34 035	34 168	33 084	32 303
Державні підприємства	296	269	228	241
Інші	1 781	1 460	691	891
Усього	49 415	49 046	46 199	45 379

Джерело: Розроблено автором на основі [1].

Цікаво, що структура кількості агропромислових підприємств майже не зазнала змін, проте структура аграрного конкурентного середовища має низку особливостей. Основною особливістю конкурентного середовища ринку АПК є комбінація суб'єктів господарювання та їх відносин із постачальниками та споживачами.

Через призму взаємовідносин між підприємствами найчастіше проявляються зміни, які відбуваються на ринку, тому що саме суперництво є основною рушійною силою ринкових процесів [3, с. 71].

Таким чином, конкурентне середовище в АПК потрібно розглядати як сукупність умов, в яких діють господарські суб'єкти, та їх відносин, що склалися у відповідний період часу з приводу конкурентної боротьби за споживача. Конкурентне середовище слугує мірою урівноваження економічних інтересів аграрного підприємства з інтересами пов'язаних з ним суб'єктів зовнішнього середовища, що діють в умовах обмеженості ресурсів для задоволення потреб ринку.

Література

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>. — Назва з екрана.
2. Сільське господарство України 2015 : статистичний збірник [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>. — Назва з екрана.
3. Клименко М. В. Управління конкурентоспроможністю підприємства [Текст] : навч. посібник / М. Клименко, Т. Омеляненко, Д. Барабась та ін. — К. : КНЕУ, 2008. — 520 с.
4. Филюк Г. М. Конкуренція і монополія в епоху глобалізації [Текст] : монографія / Г. М. Филюк. — Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. — 404 с.
5. Черненко С. О. Конкуренція та ефективність товарних ринків в Україні [Текст] : монографія / С. О. Черненко — К. : Київ. нац. торг.-екоп. ун-т, 2006. — 171 с.